

University of Groningen

Hestia research project

Middel, Floor; Grietens, Hans; López López, Mónica; Knorth, Erik J.; Bouma, Helen

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2019

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Middel, F., Grietens, H., López López, M., Knorth, E. J., & Bouma, H. (2019). *Hestia research project: resultaten van de dossierstudie*. Rijksuniversiteit Groningen.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

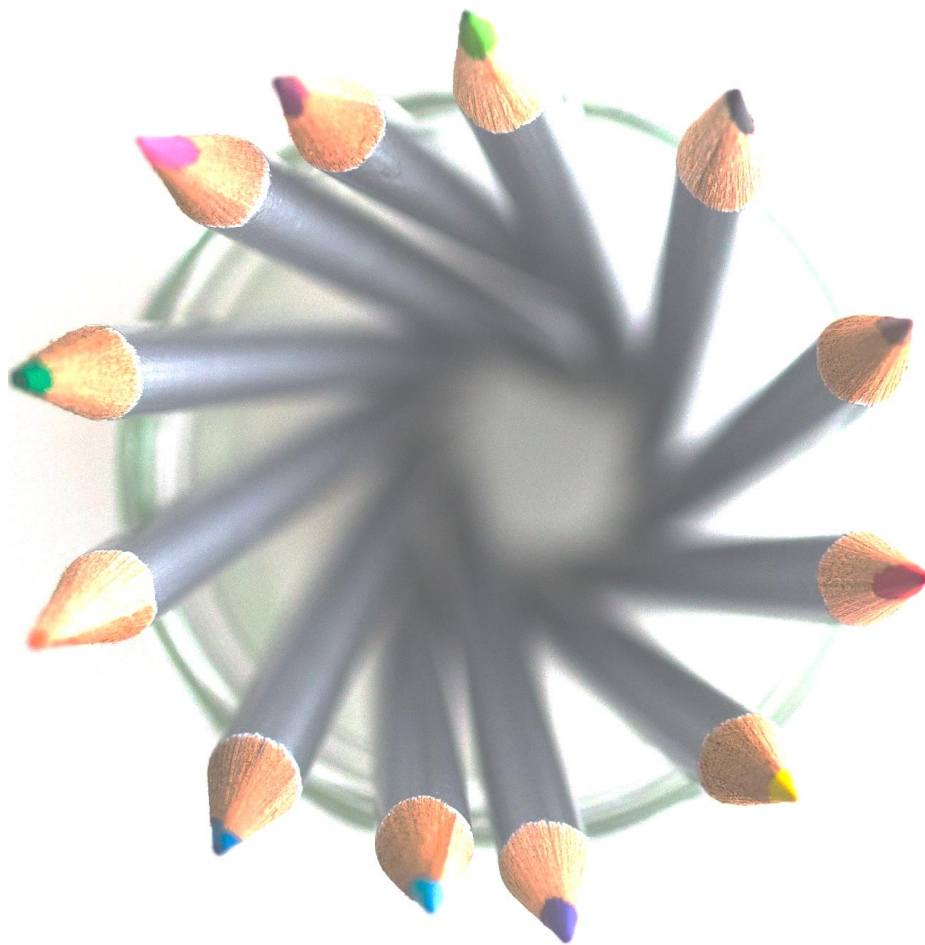
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

HESTIA

RESEARCH PROJECT

RESULTATEN VAN DE DOSSIERSTUDIE

FLOOR MIDDEL, HANS GRIETENS, MÓNICA LÓPEZ LÓPEZ,
ERIK J. KNORTH & HELEN BOUMA

RIJKSUNIVERITEIT GRONINGEN, 2019

INLEIDING

Dit document bevat een samenvatting van de resultaten van de dossierstudie die onderdeel is van het HESTIA onderzoek. Nadat een korte introductie op het Hestia onderzoek en de onderzoeksmethode is gegeven (vanaf pagina 4), zal deze publicatie georganiseerd worden op de wijze van een jeugdbeschermingsonderzoek:

- De melding (vanaf pagina 7);
- Het onderzoek (vanaf pagina 12);
- De besluitvoering aan het einde van het onderzoek (vanaf pagina 19).

Het document sluit af met een samenvatting van de belangrijkste resultaten van de dossierstudie (vanaf pagina 21).

Over het Hestia onderzoek	4
Project Hestia	4
Onderzoeksmethode dossierstudie	4
Steekproef	5
Procedure	5
Data-analyse	6
Ethische overwegingen & privacy	6
Financiering	6
De melding	7
Kenmerken van gemelde kinderen en gezinnen	7
Meldende personen en instanties	9
Mishandeling bij de melding	10
Het jeugdbeschermingsonderzoek	12
Contacten tijdens het onderzoek	12
Typen mishandeling aanwezig in het dossier	16
De besluitvoering aan het einde van het onderzoek	19
Duur van het onderzoek	19
Ondersteuning na het onderzoek	19
Afsluiting	21
Conclusie	21
Het onderzoeksteam	23
Dankwoord	24
Meer informatie?	24
Referenties	25

OVER HET HESTIA ONDERZOEK

PROJECT HESTIA

Project HESTIA is een onderzoek naar jeugdbeschermingsbeleid en –praktijk in Nederland, Engeland en Duitsland. Eén van de doelen van het onderzoek is om jeugdbeschermingsbeleid en –praktijk in heel Europa te verbeteren. Het onderzoek wordt uitgevoerd door onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen (Nederland), de Universiteit van York (Engeland) en het Duits Jeugdinstituut (Duitsland). Door middel van drie verschillende deelstudies probeert het project inzichten te verkrijgen in hoe nationaal jeugdbeschermingsbeleid leidt tot praktijkverschillen in de verschillende landen.

STUDIE 1: BELEIDSANALYSE

In zowel Nederland, Engeland, als Duitsland zijn relevante beleidsdocumenten met betrekking tot jeugdbescherming geanalyseerd (zie Baldwin & Biehal, 2016; Bouma, López López, Knorth & Grietens, 2016; Witte, Miehlabradt, Van Santen & Kindler, 2016).

STUDIE 2: DOSSIERANALYSE

Door gegevens uit jeugdbeschermingsdossiers uit verschillende landen systematisch te vergelijken, wordt getracht een beeld te krijgen van overeenkomsten en verschillen van de jeugdbeschermingspraktijk in Nederland, Engeland en Duitsland. Het onderhavige document bevat een overzicht van de uitgevoerde dossierstudie.

STUDIE 3: INTERVIEWS MET OUDERS

Door ouders te interviewen die te maken hebben gehad met een jeugdbeschermingsonderzoek zijn hun ervaringen onderzocht. In deze studie is bijvoorbeeld vastgesteld welke aspecten samenhangen met positieve of negatieve ervaringen van ouders (zie Bouma, Grietens, Knorth, López López & Middel, 2018, voor de Nederlandse resultaten van de interviewstudie).

ONDERZOEKSMETHODE DOSSIERSTUDIE

Bij een dossierstudie zijn de onderzoeksgegevens gebaseerd op de informatie die in het dossier terug te lezen valt. Een voordeel van deze onderzoeksmethode is dat betrokkenen (bijvoorbeeld jeugdbeschermers, ouders/verzorgers en jongeren) zich op het moment van het jeugdbeschermingsonderzoek niet bewust waren van deze studie.

Hierdoor is het handelen van betrokken personen niet beïnvloed en is er geen sprake van het zogenoemde *observer effect*, wat betekent dat het gedrag van mensen verandert wanneer zij zich bewust zijn dat zij deelnemen aan een studie (Fraenkel, Wallen & Huyn, 2012). Echter, een dossierstudie brengt ook enkele nadelen met zich mee. Zo is het mogelijk dat de documentatie geen goed of volledig beeld schetst van de werkelijkheid, omdat niet alle informatie (correct) gedocumenteerd is (Cockburn, 2000). Daarnaast is het ook mogelijk dat onderzoekers informatie gemist of verkeerd geïnterpreteerd hebben bij het onderzoeken van de dossiers.

STEEKPROEF

In de steekproef zijn dossiers geïnccludeerd over de periode maart 2013 tot en met oktober 2016. Nederlandse dossiers zijn enkel geïnccludeerd als zij gemeld waren na 1 maart 2015; dit vanwege de invoering van de nieuwe Jeugdwet in januari 2015 (López López, Bouma, Knorth, & Grietens, 2019). Daarnaast zijn in deze studie alleen daadwerkelijke meldingen meegenomen (dus bijvoorbeeld geen adviezen) die zorgen rondom de opvoedingssituatie van kinderen betreffen. In Nederland zijn gegevens verzameld bij Veilig Thuis (ongeveer 80% van de Nederlandse dossiers) en de Raad voor de Kinderbescherming (ongeveer 20% van de Nederlandse dossiers). Engelse dossiers zijn bestudeerd bij het *Children's Department*. In Duitsland zijn dossiers bij het *Jugendamt* onderzocht. In elk van de drie landen zijn data verzameld in vier verschillende regio's. Dossiers opgenomen in de steekproef zijn random geselecteerd. In het geval van meerdere gemelde kinderen per gezin, is maximaal één kind per gezin random in de steekproef opgenomen. Ouders in de Engelse steekproef zijn voor de dataverzameling per brief op de hoogte gesteld van de studie. Wanneer zij niet wensten deel te nemen, konden zij dit aangeven. Dit heeft geresulteerd in 65 ouders (12.7%) die niet wensten deel te nemen aan de studie. Uiteindelijk zijn in dit onderzoek gegevens verzameld uit 1207 dossiers (Nederland $n = 398$, Engeland $n = 400$, Duitsland $n = 409$).

PROCEDURE

De gegevens werden verzameld in de periode van mei 2016 tot en met januari 2017 door in totaal 19 onderzoekers en/of assistenten (zes uit Nederland, negen uit Engeland en vier uit Duitsland). Zij hadden elk een achtergrond op het gebied van jeugdbescherming, als student, onderzoeker of medewerker bij een dergelijke instelling. Voordat zij data verzamelden, hebben zij een training ontvangen, bestaande uit

informatie over kindermishandeling, het jeugdbeschermingsstelsel en het gebruik van het cliëntregistratiesysteem.

DATA-ANALYSE

De verzamelde onderzoeksgegevens (zoals leeftijd van de kinderen of de gemelde typen mishandeling) zijn samengevat door gemiddelden of percentages. Omdat er een steekproef van dossiers is geanalyseerd maar het doel van het onderzoek was om uitspraken te doen over (verschillen in) het jeugdbeschermingssysteem in zijn algemeenheid, is er gebruik gemaakt van statistische toetsen (bijvoorbeeld *t*-toets of *z*-toets voor proporties). Door middel van deze toetsen is vastgesteld of resultaten voor verschillende groepen, zoals bijvoorbeeld de drie landen, significant verschilden. Hierbij hebben wij een significantieniveau van $p \leq .05$ aangehouden. Dit houdt in dat een gevonden verschil pas significant wordt genoemd als voor tenminste 95% zeker is dat de resultaten uit de steekproef duiden op daadwerkelijke verschillen in de jeugdbeschermingspraktijk. Echter, dit betekent niet dat het uitblijven van significantie betekent dat er geen verschillen bestaan in de praktijk.

ETHISCHE OVERWEGINGEN & PRIVACY

De onderzoekers die betrokken waren bij de dataverzameling zijn geïnstrueerd over de vertrouwelijkheid van de gegevens die zij verzamelden. De procedure van de dossierstudie werd goedgekeurd door de Ethische Commissie van de afdeling Pedagogische en Onderwijswetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen en het *Social Work Department* van de Universiteit van York.

FINANCIERING

Het HESTIA onderzoek werd gefinancierd door het NORFACE programma The Welfare State Futures.

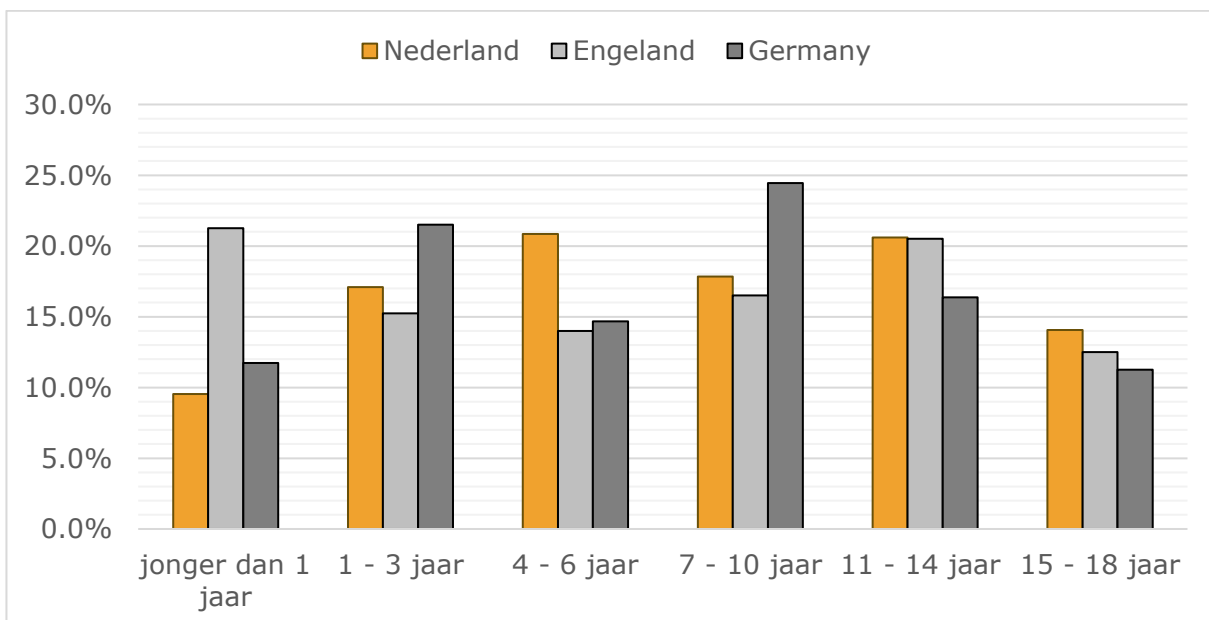
KENMERKEN VAN GEMELDE KINDEREN EN GEZINNEN

LEEFTIJD

De gemiddelde leeftijd van kinderen in dit onderzoek is 7.22 jaar oud ($SD = 5.37$). De gemiddelde leeftijd van kinderen verschilde niet significant tussen de verschillende landen.

Echter, de verdeling van leeftijdsgroepen verschilde wel significant tussen Nederland, Engeland en Duitsland zoals te zien in Figuur 1:

- In Engeland is een significante groep kinderen van jonger dan één jaar gemeld
- De groep van één tot drie jarigen is beduidend groter in Duitsland in vergelijking met Engeland
- De Nederlandse proportie van vier tot zes jaren is significant groter dan in Duitsland en Engeland
- Duitse kinderen zijn vaker zeven tot tien jaar oud
- Voor de leeftijdsgroepen 11 – 14 jaar en 15 – 18 jaar zijn geen significante verschillen te zien voor de verschillende landen.

Figuur 1. Overzicht van de leeftijd van kinderen in de steekproef.

GENDER

Tabel 1 geeft een overzicht van meisjes, jongens en kinderen waarbij het geslacht overig, onbekend of niet gedocumenteerd was. Er was geen significant verschil tussen het aantal jongens en meisjes tussen de verschillende landen.

Tabel 1

Percentages (%) meisjes, jongens en overig/niet gedocumenteerd/onbekend geslacht in de steekproef

	Nederland	Engeland	Duitsland	Totaal
Meisje	46.0	51.5	48.9	48.8
Jongen	52.5	48.5	50.4	50.5
Overig	1.5	0.0	0.7	0.7

MIGRATIEACHTERGROND

In de steekproef heeft 31.4% van de kinderen een migratieachtergrond. Dit houdt in dat het kind of ten minste één van de ouders in het buitenland geboren was. In Engeland hadden kinderen met 19.3% gemiddeld minder vaak een migratieachtergrond dan in Nederland (35.7%) en Duitsland (39.1%).

Dit resultaat kan mogelijk worden verklaard door de definitie *migratieachtergrond*, welke gangbaar is in Nederland en Duitsland (Statistics Netherlands, 2016; Statistisches Bundesamt, 2016), maar niet in Engeland (Cabinet Office, 2018). Hier is het concept *ethniciteit* meer gangbaar, waardoor het moeilijker was voor onderzoekers om informatie te verkrijgen over een mogelijke migratieachtergrond.

GESCHEIDEN OUDERS

Bij 60.5% kinderen uit de steekproef lijkt er sprake te zijn van gescheiden ouders (de biologische ouders wonen niet op hetzelfde adres). Het aantal kinderen van gescheiden ouders ligt gemiddeld hoger in Nederland (69.3%) en Engeland (64.3%) in vergelijking tot Duitsland (48.2%).

MELDENDE PERSONEN EN INSTANTIES

Figuur 2 geeft een overzicht van de personen en instanties die kinderen hebben gemeld bij de jeugdbeschermingsinstellingen in de verschillende landen.

Het grootste deel van de meldingen (27.4%) is gedaan door de **politie of door overige organen in het rechtssysteem**. Het percentage van meldingen in deze categorie verschilde significant tussen alle landen, waarbij het aantal meldingen in Nederland het hoogste lag (36.4%).

Vervolgens werd 11.2% van de kinderen gemeld door de **jeugdbeschermingsinstelling** zelf. In Nederland (16.3%) en Engeland (12.5%) lag dit aantal significant hoger dan in Duitsland (4.9%). In Nederland is dit aantal deels te verklaren door de structuur van het jeugdbeschermingssysteem; Veilig Thuis heeft bijvoorbeeld de mogelijkheid om dossiers te melden bij de Raad voor de Kinderbescherming (Bouma et al., 2016).

In de gehele steekproef is 1.8% van de meldingen gedaan door **kinderen zelf**. In Nederland (0.0%) en Engeland (0.5%) kwam dit niet of nauwelijks voor. In Duitsland lag dit aantal significant hoger met 4.9%.

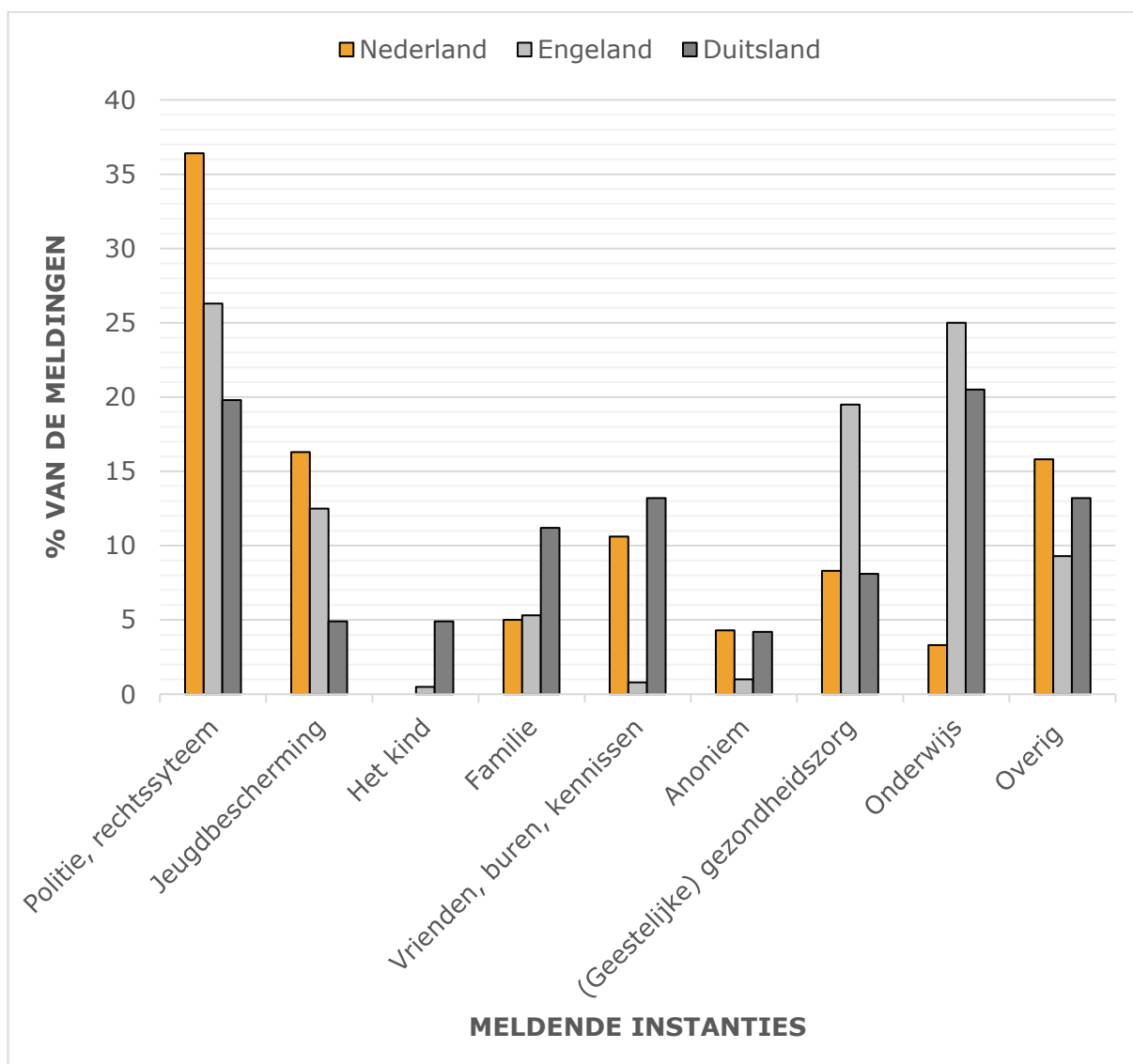
8.2% van de meldingen waren afkomstig van **vrienden, burens of kennissen**. Echter, dit kwam aanzienlijk minder vaak voor in Engeland (0.8%) in vergelijking met Nederland (10.6%) en Duitsland (13.2%).

Een klein deel van de meldingen (3.1%) was **anoniem**. Meldingen werden alleen als anoniem gecodeerd wanneer ook een jeugdbeschermingsinstelling niet op de hoogte was van de identiteit van de melder. In gevallen dat de melder voor de instelling bekend was, maar voor de ouders anoniem, hebben wij de bij de instelling bekende identiteit van de melder gecodeerd. In Nederland (4.3%) en Duitsland (4.3%) waren significant meer anonieme meldingen dan in Engeland (1.0%).

11.9% van de meldingen is gedaan door instanties op het gebied van **(geestelijke) gezondheidszorg**. In Engeland lag dit aantal met 19.5% significant hoger dan in Nederland (8.3%) en Duitsland (8.1%).

Het **onderwijs** leverde 16.3% van de meldingen. Een significant kleiner deel van de Nederlandse meldingen (3.3%) was afkomstig van onderwijsprofessionals in vergelijking met Duitsland (20.5%) en Engeland (25.0%).

12.8% van de meldingen werd gedaan door **overige instellingen**.

Figuur 2. Overzicht van meldende instanties

MISHANDELING BIJ DE MELDING

Bij aanvang onderzoek wordt veelal een type mishandeling gespecificeerd door de jeugdbeschermingsinstellingen, mogelijk meer dan één type. Figuur 3 geeft een overzicht van de meest voorkomende typen mishandeling die zijn gemeld in de verschillende landen. In dit overzicht staan typen mishandeling die expliciet door jeugdbeschermingsinstellingen zijn gerapporteerd in de dossiers bij rapportage van de aanvankelijke melding.

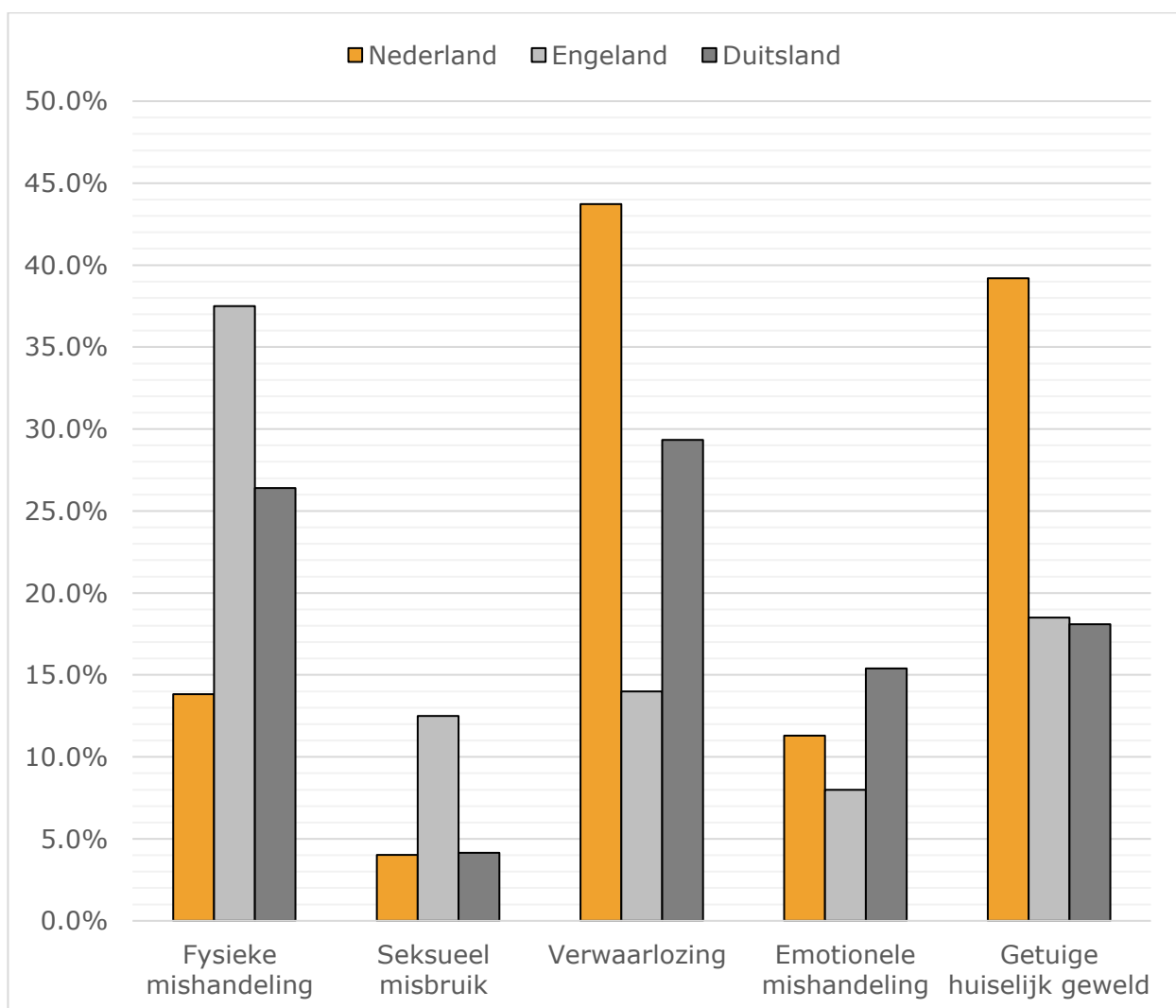
Het overkoepelende percentage van gemelde **fysieke mishandeling** was 25.9%. Dit percentage verschilde significant in de drie landen, waar dit het laagste lag in Nederland (13.8%) en het hoogste in Engeland (37.5%). In Duitsland lag dit percentage op 26.4%.

In totaal bevatte 5.6% van de dossiers een melding over **seksueel misbruik of seksuele uitbuiting**. Dit percentage lag in Engeland significant hoger (12.5%) in vergelijking tot Nederland (4.0%) en Duitsland (4.2%).

Een totaal aantal van 29.0% van de meldingen bevatte **verwaarlozing**. Dit percentage lag op 43.7% in Nederland, 14.0% in Engeland en 29.3% in Duitsland en verschilde significant tussen alle landen.

11.6% van de dossiers bevatten een melding over **emotionele mishandeling**. Het aantal in Nederland lag op 11.3%. De percentages in Duitsland (15.4%) en Engeland (8.0%) verschilden significant van elkaar.

Een totaal van 25.2% van de meldingen bevatte het **getuige zijn van huiselijk geweld**. Dit aantal lag in Nederland met 39.2% aanzienlijk hoger dan in Engeland (18.5%) en Duitsland (18.1%).

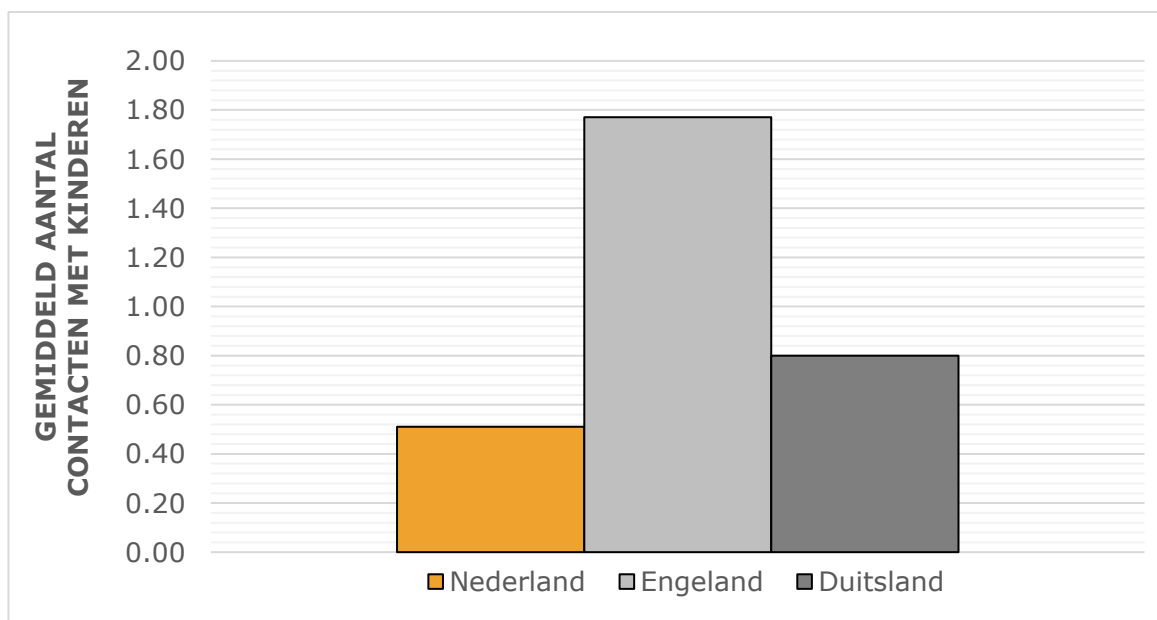
Figuur 3. Overzicht veel gemelde mishandeling

CONTACTEN TIJDENS HET ONDERZOEK

In de dossierstudie hebben wij vastgesteld hoe vaak er contact is geweest met verschillende personen en instanties gedurende het onderzoek voordat een beslissing werd genomen over mogelijke hulpverlening. Eventuele contacten na deze beslissing, zoals bijvoorbeeld een afsluitgesprek of een brief waarin de conclusie van het onderzoek wordt uitgelegd, zijn hier niet meegeteld. Een contact werd gedefinieerd als een uitwisseling van kennis, door bijvoorbeeld een telefoongesprek, brief of face-to-face gesprek. Een telefoongesprek waarin alleen een afspraak voor een gesprek werd gemaakt, werd niet meegeteld als contact.

CONTACTEN MET HET KIND

Er werd vastgesteld op basis van dossiers of jeugdbeschermingsinstellingen 0, 1, 2, 3 of 4 of meer contacten hadden met kinderen uit de steekproef. Gemiddeld hadden jeugdbeschermingsinstellingen 1.02 ($SD = 1.10$) contacten met kinderen tijdens het onderzoek. Zoals te zien in Figuur 4, verschilde dit gemiddelde significant tussen alle landen.

Figuur 4. Gemiddeld aantal contacten met kinderen

Vervolgens werd geanalyseerd of het aantal contacten voor **meisjes en jongens** significant verschilde. In de drie landen verschilde dit aantal significant, waar meisjes ($M = 1.23$, $SD = 1.64$) meer werden gesproken dan jongens ($M = 0.97$, $SD = 1.11$).

Zoals te zien in Tabel 2, bleek de trend dat jongens minder worden gesproken dan meisjes zichtbaar in zowel Nederland, Engeland en Duitsland. Echter, alleen in Nederland was dit verschil statistisch significant.

Tabel 2

Verschillen in aantal contacten met jongens en meisjes en resultaten van t-toets voor onafhankelijke steekproeven.

	Meisjes	Jongens	Totaal	Significant
	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>	<i>ja/nee</i>
Nederland	0.62 (0.87)	0.41 (0.71)	0.50 (0.79)	ja
Engeland	1.80 (1.32)	1.74 (1.22)	1.77 (1.27)	nee
Duitsland	0.82(0.73)	0.78 (0.67)	0.80 (0.71)	nee

Daarna werd onderzocht of het aantal contacten met **kinderen met een migratieachtergrond** verschilde van het aantal contacten met **kinderen uit autochtone gezinnen**. In de drie landen werd significant minder gesproken met kinderen met een migratieachtergrond ($M = 0.95$, $SD = 1.00$) in vergelijking tot kinderen van autochtone afkomst ($M = 1.07$, $SD = 1.14$). Zoals te zien in Tabel 3, was deze trend zichtbaar in alle landen, maar enkel in Duitsland statistisch significant.

Tabel 3

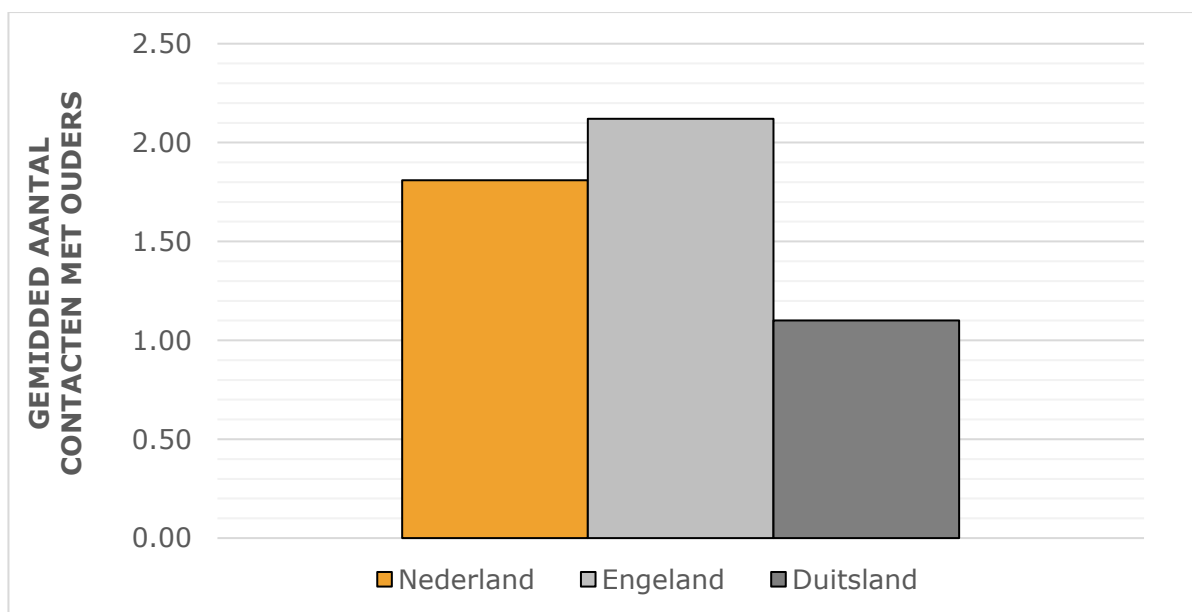
Verschillen in aantal contacten voor autochtone kinderen en kinderen met een migratieachtergrond en resultaten van t-toets voor onafhankelijke steekproeven.

	Autochtoon	Migratieachtergrond	Totaal	Significant
	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>	<i>ja/nee</i>
Nederland	0.50 (0.77)	0.51 (0.83)	0.50 (0.79)	nee
Engeland	1.78 (1.28)	1.71 (1.26)	1.77 (1.27)	nee
Duitsland	0.74 (0.68)	0.88 (0.74)	0.80 (0.71)	ja

CONTACTEN MET OUDERS

Er werd vastgelegd of jeugdbeschermingsinstellingen 0, 1, 2, 3 of 4 of meer contacten met ouders (moeders en vaders)¹ hadden gehad ($N = 1.953$) tijdens het onderzoek.

Gemiddeld werden er 1.66 ($SD = 1.30$) contacten met ouders genoteerd. Zoals te zien in Figuur 5, was dit in Nederland gemiddeld 1.81 ($SD = 1.40$), in Engeland gemiddeld 2.12 ($SD = 1.36$), en in Duitsland gemiddeld 1.10 ($SD = 1.30$) keer. Dit aantal verschilde significant tussen alle landen.

Figuur 5. Het gemiddeld aantal contacten met ouders

Vervolgens werd onderzocht of het aantal contacten significant verschilde voor **moeders en vaders**. In de gehele steekproef waren er meer contacten met moeders ($M = 1.84$, $SD = 1.31$) in vergelijking tot vaders ($M = 1.41$, $SD = 1.24$). Zoals af te lezen in Tabel 4, was er zowel in Nederland, Engeland als Duitsland significant vaker contact met moeders in vergelijking tot vaders.

Tot slot werden verschillen tussen gezinnen met een **migratieachtergrond en autochtone gezinnen** bestudeerd. In de totale steekproef waren er significant minder contacten met ouders uit een gezin met een migratieachtergrond ($M = 1.40$, $SD = 1.19$) in vergelijking tot ouders in autochtone gezinnen ($M = 1.79$, $SD = 1.33$). Zoals te zien in Tabel 5, waren er in Nederland en Engeland significant minder contacten met ouders uit een gezin met een migratieachtergrond.

¹ Andere verzorgers zoals grootouders en partners van ouders zijn in deze analyse buiten beschouwing gelaten.

Tabel 4

Het aantal contacten met moeders en vaders

	Moeders	Vaders	Totaal	Significant
	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>	<i>ja/nee</i>
Nederland	1.87 (1.42)	1.72 (1.38)	1.81 (1.41)	ja
Engeland	2.42 (1.33)	1.60 (1.26)	2.12 (1.36)	ja
Duitsland	1.24 (0.85)	0.91 (0.85)	1.10 (1.30)	ja

Tabel 5

Het aantal contacten met ouders uit autochtone gezinnen en ouders uit gezinnen met een migratieachtergrond

	Autochtoon	Migratieachtergrond	Totaal	Significant
	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>	<i>ja/nee</i>
Nederland	1.98 (1.41)	1.49 (1.33)	1.81 (1.41)	ja
Engeland	2.18 (1.37)	1.88 (1.31)	2.12 (1.36)	ja
Duitsland	1.10 (0.84)	1.11 (0.91)	1.10 (1.30)	nee

CONTACTEN MET PROFESSIONALS

Tijdens onderzoeken door jeugdbeschermingsinstellingen zijn verschillende professionals gesproken. In deze analyse hebben wij de contacten bestudeerd die er na de melding zijn geweest met professionals. Indien de melding door een professional werd gedaan, is dit contact niet meegeteld. Enkel als er na de melding vervolcontact was met deze melder, is dit contact meegenomen in onderstaande analyse. Ook zijn alleen contacten tijdens het onderzoek (dus voordat een beslissing over mogelijke ondersteuning werd genomen) meegeteld. Eventueel contact na dit besluitvormingsproces waarin een professional informatie kreeg over de melding en/of het besluit is dus niet in deze analyse meegenomen.

Allereerst is vastgesteld of er in de verschillende landen contact is geweest met instellingen met betrekking tot **gezondheidszorg**. In totaal is er in 44.6% van de dossiers contact geweest met professionals uit de gezondheidszorg. Dit aantal verschilde

significant tussen alle landen. In Engeland was er in 73.8% van de dossiers contact met de gezondheidssector, in Nederland met 47.0% en in Duitsland met slechts 13.7%.

Vervolgens is er gekeken naar het contact met de **onderwijssector**. In 46.6% van de dossiers werden onderwijsprofessionals benaderd. Dit aantal verschilde significant tussen alle landen, waar in Engeland in 69.0% van de dossiers professionals werden ondervraagd, in Nederland in 40.2% en in Duitsland in 30.8% van de dossiers.

TYPEN MISHANDELING AANWEZIG IN HET DOSSIER

Naast de typen mishandeling die aan het begin van het onderzoek zijn vastgesteld door de jeugdbeschermingsinstelling, is er ook getracht een weergave te bieden van de verschillende typen mishandeling die voorkwamen in het gehele dossier (dus ontleend aan gegevens van het gehele jeugdbeschermingsonderzoek), gebaseerd op het oordeel van de onderzoekers van project HESTIA. Het *Modified Maltreatment Classification System* (MMCS), dat zeven typen mishandeling onderscheidt, werd hiervoor gebruikt (English & LONGSCAN Investigators, 1997). De 7 verschillende typen zijn: fysieke mishandeling, seksueel misbruik, failure to provide, gebrek aan toezicht, emotionele mishandeling, morele mishandeling en onthouding van onderwijs. Figuur 6 beschrijft de verschillende typen mishandeling die voorkwamen in de dossiers in Nederland, Engeland en Duitsland.

FYSIEKE MISHANDELING

Definitie MMCS: Een kind wordt met opzet fysiek letsel toegebracht door bijvoorbeeld te slaan of schoppen.

In totaal 25.8% van de dossiers leek er sprake van fysieke mishandeling. Dit aantal verschilde significant tussen alle landen (Nederland 18.1%, Engeland 34.3%, Duitsland 24.9%)

SEKSUEEL MISBRUIK

Definitie MMCS: Een verzorger heeft seksueel contact met een minderjarige of doet hier een poging toe. Hieronder valt ook het laten aanschouwen van seksuele handelingen.

6.6% van de dossiers bevatte seksueel misbruik. Dit aantal lag in Engeland (12.0%) significant hoger in vergelijking tot Nederland (3.5%) en Duitsland (4.4%).

EMOTIONELE MISHANDELING (INCLUSIEF GETUIGE ZIJN VAN HUISELIJK GEWELD)

Definitie MMCS: Wanneer de verzorger niet toekomt aan de emotionele basisbehoefte van kinderen. Dit kan van toepassing zijn wanneer de ouder zich extreem negatief uitlaat naar het kind of op een ongepaste wijze omgaat met de autonomie van het kind (passend bij ontwikkelingsleeftijd). Ook het getuige zijn van huiselijk geweld of niet-fysieke conflicten tussen ouders vallen hieronder.

Er was sprake van emotionele mishandeling in 50.1% van de dossiers. Dit aantal lag hoger in Nederland (58.0%) dan in Engeland (47.5%) en Duitsland (45.0%).

GEBREK AAN TOEZICHT (VERWAARLOZING)

Definitie MMCS: Gebrek aan toezicht is van toepassing wanneer kinderen alleen worden gelaten op een wijze die niet in lijn is met de ontwikkelingsleeftijd van het kind, wanneer kinderen zich begeven op onveilige plekken met kennis van de ouder (en deze hierin niet ingrijpt) of wanneer het kind wordt achtergelaten bij onbetrouwbare personen (met kennis van de ouder).

In 20.8% leek er onvoldoende of inadequaar toezicht te zijn op kinderen. De percentages van Nederland (16.1%) en Engeland (25.8%) verschilden significant van elkaar. Het percentage in Duitsland lag op 20.5%

FAILURE TO PROVIDE (VERWAARLOZING)

Definitie MMCS: Als een verzorger faalt om het kind te voorzien in fysieke behoeften, zoals kleding, voedsel en medische zorg. Ook het kind niet voorzien in ondersteuning bij bijvoorbeeld een gedragsprobleem is een vorm van dit type verwaarlozing.

In 25.9% van de dossiers leken ouders niet in staat om het kind te voorzien in zijn/haar primaire levensbehoeften. Het percentage in Nederland (19.6%) lag significant lager dan het percentage van Engeland (29.8%) en Duitsland (28.4%).

MORELE MISHANDELING

Definitie MMCS: Een verzorger faalt om een kind te ondersteunen en/of het juiste voorbeeld te geven om te kunnen voldoen aan maatschappelijke verwachtingen.

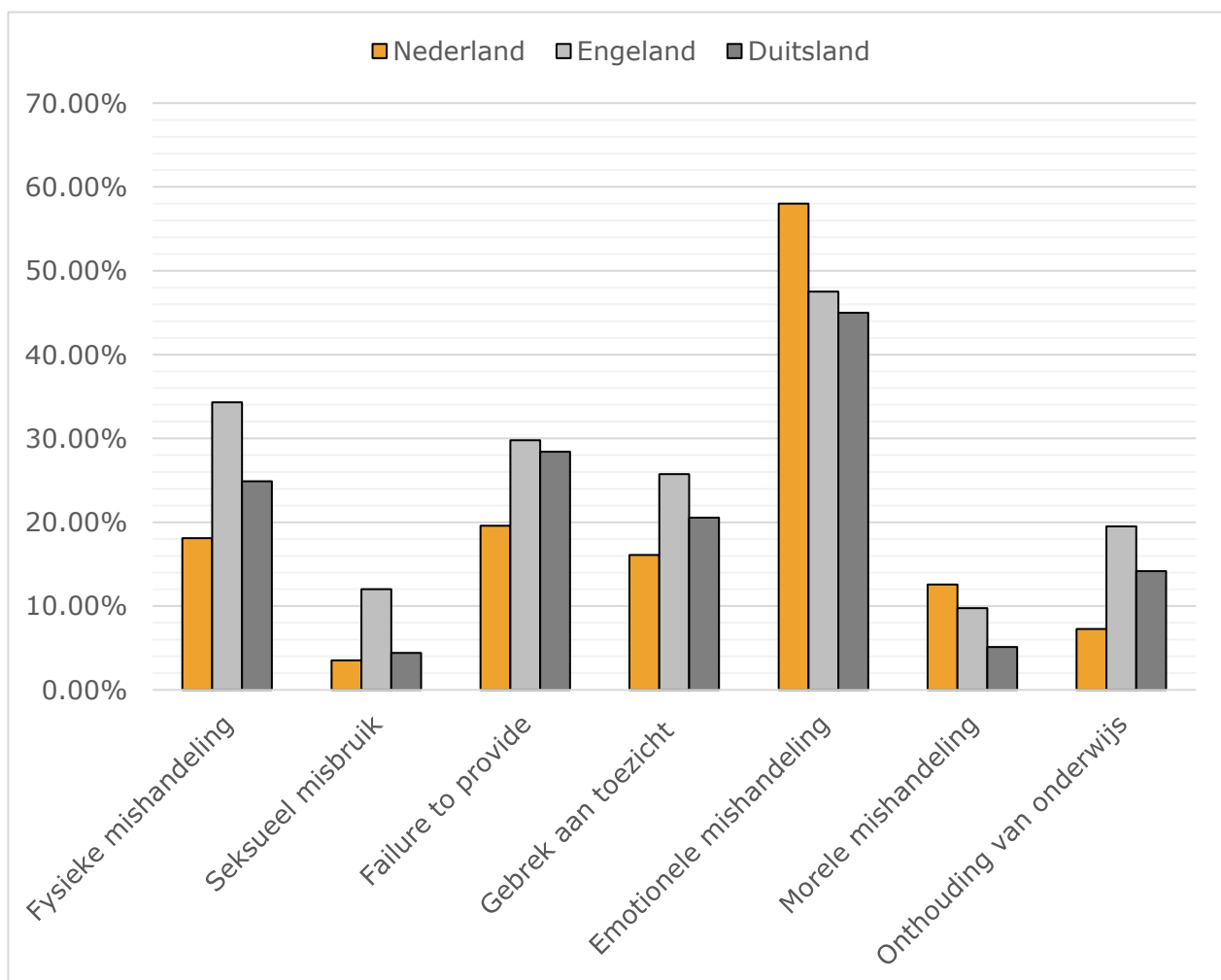
Hieronder valt bijvoorbeeld het niet ingrijpen bij crimineel gedrag of als ouder zelf criminele acties uitvoeren in bijzijn van het kind.

In 9.1% van de dossiers leek er sprake van morele mishandeling. In Nederland (12.6%) en Engeland (9.8%) lag dit aantal significant hoger dan in Duitsland (5.1%).

ONTHOUDING VAN ONDERWIJS

Definitie MMCS: Als een verzorger het kind niet voldoende naar school laat gaan of niet adequaat ingrijpt wanneer het kind bijvoorbeeld door te spijbelen niet naar school gaat (met kennis van de ouder).

13.7% van de dossiers bevatte een bepaalde vorm van onthouding van onderwijs. Deze percentages verschilden significant in alle landen (Nederland 7.3%, Engeland 19.5%, Duitsland 14.2%).

Figuur 6. Overzicht van zeven typen mishandeling volgens MMCS-classificatie

DE BESLUITVOERING AAN HET EINDE VAN HET ONDERZOEK

DUUR VAN HET ONDERZOEK

Er werd vastgesteld hoe lang het duurde tot jeugdbeschermingsinstellingen na de melding een beslissing hadden genomen over een case (bijvoorbeeld het wel of niet aanbieden van ondersteuning) vanaf het moment dat de melding was gedaan. Hierbij is het mogelijk dat de melding enige tijd op een wachtlijst stond voordat deze daadwerkelijk onderzocht werd. De jeugdbeschermingsonderzoeken duurden gemiddeld 41.61 dagen ($SD = 50.19$). Deze duur verschilde echter significant tussen alle landen. In Nederland duurden onderzoeken het langst met een gemiddelde van 64.68 dagen ($SD = 55.61$). In Engeland duurden onderzoeken 38.31 dagen ($SD = 38.06$). In Duitsland duurden onderzoeken het kortst met een gemiddelde van 22.57 dagen ($SD = 46.21$).

ONDERSTEUNING NA HET ONDERZOEK

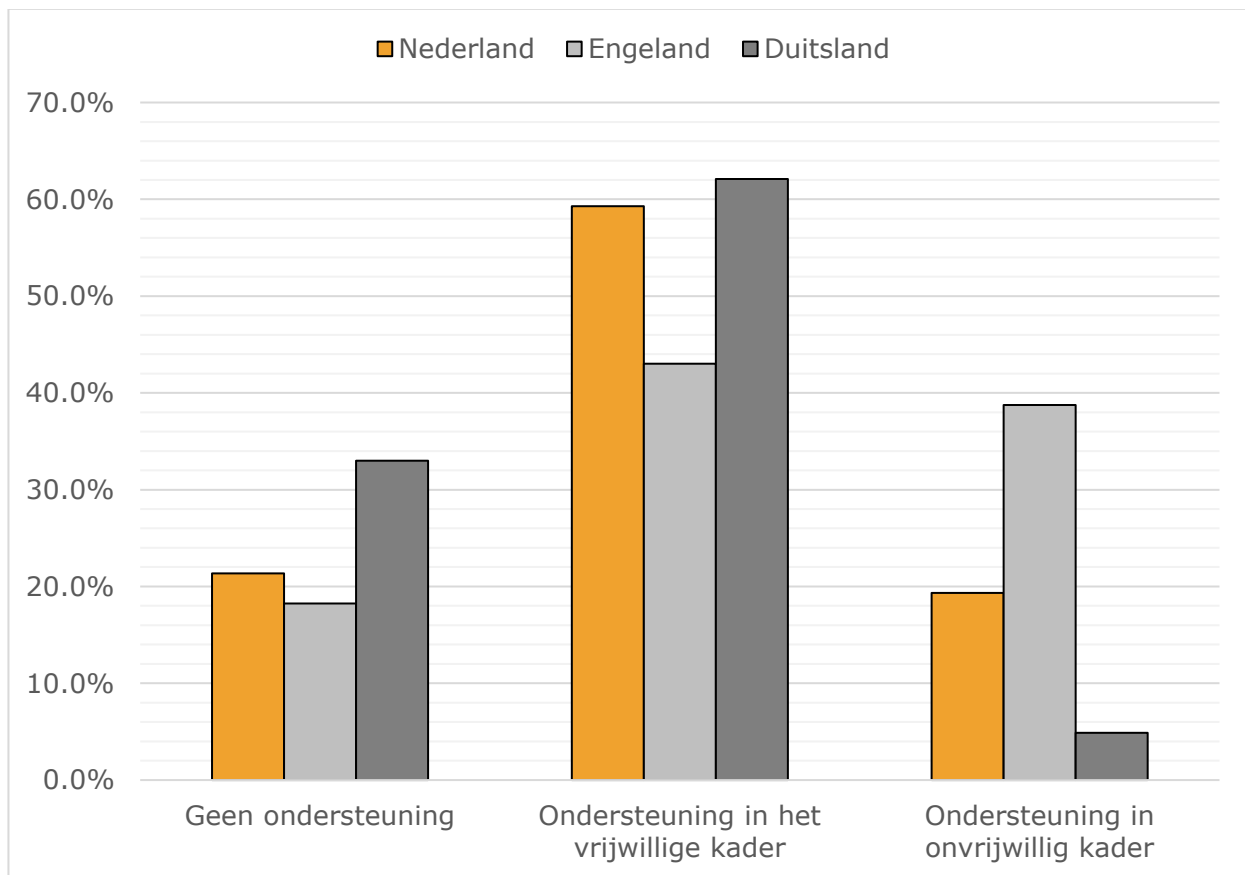
Aan het eind van het jeugdbeschermingsonderzoek werd doorgaans besloten of een bepaalde vorm van hulpverlening nodig was in het gezin, voor het kind en/of de ouder. In sommige gevallen was deze (aanbevolen) ondersteuning in een onvrijwillig kader omdat er een jeugdbeschermingsmaatregel werd uitgesproken of een verzoek tot een dergelijke maatregel werd gedaan².

Na het onderzoek werd er bij 24.3% van de gezinnen geen ondersteuning geadviseerd, bij 54.8% tot ondersteuning in een vrijwillig kader besloten, terwijl in 20.9% van de gevallen ondersteuning in een onvrijwillig kader werd ingezet en/of geadviseerd.

Zoals weergegeven door Figuur 7, werd in Duitsland (33.0%) vaker **geen hulpverlening** ingezet na afloop van een onderzoek in vergelijking tot Nederland (21.4%) en Engeland (18.3%). In Engeland (43.0%) werd minder vaak **hulpverlening in een vrijwillig kader** ingezet in vergelijking tot Nederland (59.3%) en Duitsland (62.1%). Tot slot verschilden alle landen significant wat betreft hulpverlening in het onvrijwillige kader (Nederland 19.3%, Engeland 38.8% en Duitsland 4.9%). Voor de Nederlandse cijfers dient hierbij in acht worden genomen dat de steekproefstrekking

² In dit onderzoek is met name gefocust op de aanbeveling van jeugdbeschermingsinstellingen met betrekking tot een beschermingsmaatregel in een onvrijwillig kader. Mogelijk werd deze aanbeveling niet opgevolgd door de rechter.

(80% AMHK dossiers en 20% RvdK dossiers) invloed heeft gehad op deze cijfers, omdat alleen de Raad voor de Kinderbescherming de mogelijkheid heeft een onvrijwillige maatregel te adviseren.

Figuur 7. Ondersteuning na afronding van het onderzoek.

AFSLUITING

CONCLUSIE

In dit document is het jeugdbeschermingsonderzoek beschreven in drie verschillende fasen: de melding, het jeugdbeschermingsonderzoek en de besluitvoering aan het einde van het onderzoek. Per fase in het onderzoek zal een korte samenvatting worden gegeven van de belangrijkste resultaten en wordt op uitkomsten gereflecteerd.

MELDING

In Engeland waren er aanzienlijk meer meldingen met betrekking tot fysieke mishandeling en seksueel misbruik in vergelijking tot Nederland en Duitsland. In Nederland lijken meer meldingen gebaseerd te zijn op het constateren van verwaarlozing of getuige zijn van huiselijk geweld. Een mogelijke interpretatie van deze resultaten zou kunnen zijn dat fysieke mishandeling en seksueel misbruik minder goed wordt gesignaleerd in de Nederlandse context. Dit is mogelijk te verklaren door een beleidsfocus in de Engelse context waarbij seksuele exploitatie van jongeren specifiek als een type van kindermishandeling wordt aangeduid (Biehal, 2019). Echter, dit hoeft niet perse het geval te zijn. Een andere verklaring is dat in Nederland relatief vaker typen mishandeling zoals het getuige zijn van huiselijk geweld of verwaarlozing gemeld worden, waardoor de percentages seksueel misbruik relatief lager uitvallen. Dit zou bijvoorbeeld te verklaren zijn door een expliciete beleidsfocus waarbij het getuige zijn van huiselijk geweld wordt gezien als een type van kindermishandeling in de Nederlandse context (Bouma et al., 2016).

In alle landen – vooral Nederland – worden veel meldingen gedaan door de politie. In Engeland en Duitsland worden er veel meldingen gedaan door de onderwijssector, meer dan 20%, terwijl dit aantal in Nederland significant lager ligt (3.3%). Net als in Nederland, geldt in Duitsland en Engeland géén meldplicht voor leerkrachten (Bouma et al., 2016; Baldwin & Biehal, 2016; Witte et al., 2016). Dit is dus geen mogelijke verklaring voor het lage percentage van meldingen door onderwijsinstellingen in Nederland. Het lage aantal meldingen van de onderwijssector is een bekend probleem voor jeugdbeschermingsinstellingen in de Nederlandse context en werd onder andere aangekaart door onderzoeksjournalisten van de Monitor (Bergman, 2017). Scholen hebben onder andere weinig vertrouwen dat de situatie van het kind verbetert na het doen van een melding en geven aan dat zij door een melding de relatie met ouders op het spel zetten.

HET JEUGDBESCHERMINGSONDERZOEK

Er waren aanzienlijke verschillen in het aantal contacten met kinderen tussen de verschillende landen. In Nederland werd het minste met kinderen gesproken. In Nederland lijken jeugdbeschermingsinstellingen significant meer contact te hebben met meisjes. In Duitsland lijkt er minder gesproken te worden met kinderen met een migratieachtergrond.

Het feit dat kinderen weinig gesproken worden in Nederlandse jeugdbeschermingsonderzoeken is een punt van zorg, want kinderen hebben het recht om te participeren in kwesties die hen aangaan. Dit is vastgesteld in het internationale kinderrechtenverdrag (raadpleeg Bouma, Grietens, Knorth & López López, 2018, voor een uitgebreide uiteenzetting over betekenisvolle participatie van kinderen in het Nederlandse jeugdbeschermingsbeleid). Ook verschilden alle landen significant op het gebied van het aantal contacten dat zij hadden met ouders van kinderen. Daarnaast bleek dat kenmerken van ouders, geslacht en migratieachtergrond, invloed hadden op het gemiddeld aantal contacten. In alle landen werd vaker gesproken met moeders dan vaders. Daarnaast bleek dat er in Nederland en Engeland minder contact was met ouders wanneer zij afkomstig waren uit een gezin met een migratieachtergrond.

Voor zowel kinderen als voor ouders blijkt dat demografische kenmerken zoals geslacht en migratieachtergrond het aantal contacten beïnvloeden. Dit is verontrustend, omdat juist overheidsinstellingen, zoals jeugdbeschermingsinstellingen, een belangrijke rol spelen in de uitvoering van internationale verdragen die gelijkwaardige behandeling van alle individuen benadrukken, ongeacht hun geslacht of land van herkomst (Davidson, Bunting, McCartan, Bywaters & Featherstone, 2017).

BESLUITVOERING AAN HET EINDE VAN HET ONDERZOEK

Het duurde gemiddeld iets meer dan 40 dagen totdat er een besluit was genomen over een dossier. Echter, dit aantal verschilde significant tussen alle landen en lijkt het langst te duren in Nederland (gemiddeld meer dan 60 dagen). De langere duur van Nederlandse onderzoeken is mogelijk (deels) te verklaren doordat geïncludeerde dossiers in deze studie werden geopend in de periode 1 maart 2015 tot 31 augustus 2015. Dit was slechts enkele maanden na de invoering van de nieuwe jeugdwet (Bouma et al., 2016). Het is mogelijk dat de invoering van de nieuwe wet zorgde voor vertraging in de onderzoeken, omdat medewerkers mogelijk langer deden over het afronden van onderzoeken, omdat zij moesten wennen om het nieuwe beleid in hun werkzaamheden te implementeren.

Daarnaast verschilden de drie landen op het gebied van ondersteuning die werd geadviseerd na het onderzoek. In Duitsland kwam het relatief vaker voor dat er geen ondersteuning werd ingezet na het einde van het onderzoek. In Engeland werd minder vaak een vrijwillige maatregel ingezet. In dit onderzoek is niet gekeken naar de lange termijn effecten van vrijwillige ofwel onvrijwillige hulpverlening. Vervolgonderzoek zou kunnen focussen op de doeltreffendheid van de verschillende typen interventies. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gekeken naar uitkomstmaten zoals schoolresultaten, het uitblijven van een nieuwe melding, welbevinden, et cetera. Mogelijk zijn er verschillen tussen de verschillende typen maatregelen.

HET ONDERZOEKSTEAM

Het onderzoeksteam van project Hestia bestaat uit de volgende personen:

- Universiteit van York (Engeland) – Prof. Nina Biehal en Helen Baldwin;
- Duits Jeugdinstituut (Duitsland) – Dr. Heinz Kindler, Dr. Eric van Santen, Dr. Susanne Witte en Laura Miehlebradt;
- Rijksuniversiteit Groningen (Nederland) – Prof. Hans Grietens, Prof. Erik J. Knorth, Dr. Mónica López López, Helen Bouma en Floor Middel.

Daarnaast zijn de assistenten en studenten (PhD, Master en Bachelor) betrokken geweest bij de data-verzameling van de dossierstudie:

- Universiteit van York (Engeland) – Nikki Owens, Katrina Igbinovia, Gemma McBirnie, Jamie McDermott, Lucy Kanya, Sally Pillay, Luke Spence en Laura Brightwell Peters;
- Duits Jeugdinstituut (Duitsland) – Juljana Berghammer en Evelyn Ehrmann;
- Rijksuniversiteit Groningen (Nederland) – Marleen Wessels, Salo Anthony, Mirjam Boelens en Miriam Tolsma.

DANKWOORD

Ten eerste willen wij graag de jeugdbeschermingsinstellingen bedanken die hebben meegewerkt aan de dossierstudie van project HESTIA: Veilig Thuis, De Raad voor de Kinderbescherming, het Children's Department en het Jugendamt. Daarnaast danken wij het gehele Hestia team dat betrokken was bij deze dossierstudie.

MEER INFORMATIE?

Meer informatie over het HESTIA onderzoek en publicaties zijn te vinden op onze website: **www.projecthestia.com**.

REFERENTIES

- Baldwin, H. & Biehal, N. (2016). Briefing on the English child protection system. Geraadpleegd via: <http://www.projecthestia.com/wp-content/uploads/2015/03/POLICY-BRIEFING-ENGLAND.pdf>
- Bergman, E. (2017, 17 maart). 7 redenen waarom scholen kindermishandeling niet doorgeven. Geraadpleegd via: <https://demonitor.kro-ncrv.nl/artikelen/7-redenen-waarom-scholen-kindermishandeling-niet-doorgeven>
- Biehal, N. (2018). Balancing prevention and protection: Child protection in England. In L. Merkel-Holguin, J. D. Fluke, & R. D. Krugman (Eds.), *National systems of child protection: Understanding the international variability and context for developing policy and practice* (pp. 51-73). Cham: Springer. doi: 10.1007/978-3-319-93348-1
- Bouma, H., Grietens, H., Knorth, E. & López López, M. (2017). Betekenisvolle participatie van kinderen in het Nederlandse jeugdbeschermingssysteem. Geraadpleegd via: <http://www.projecthestia.com/wp-content/uploads/2017/11/Rapport-Betekenisvolle-Participatie-van-Kinderen-in-de-Jeugdbescherming.pdf>
- Bouma, H., Grietens, H., Knorth, E., López López, M. & Middel, F. (2018). *Ervaringen van ouders die met de jeugdbescherming in aanraking kwamen*. Groningen: University of Groningen. Geraadpleegd via: <http://www.projecthestia.com/wp-content/uploads/2018/06/HESTIA-onderzoeksrapport-ervaringen-van-ouders.pdf>
- Bouma, H., López López, M., Knorth, E. J. & Grietens, H. (2016). Briefing on the Dutch child protection system. Geraadpleegd via: <http://www.projecthestia.com/wp-content/uploads/2015/03/POLICY-BRIEFING-NL.pdf>
- Cabinet Office (2018). *Race disparity audit: Summary findings from the ethnicity facts and figures website*. London: Cabinet office. Geraadpleegd via: <https://www.ethnicity-facts-figures.service.gov.uk/static/race-disparity-audit-summary-findings.pdf>
- Cockburn, T. (2000). Case studying organisations: The use of quantitative approaches. In B. Humphries (Ed.), *Social care & social welfare* (pp. 59-98). London: Jessica Kingsley Publishers Ltd.
- Davidson, G., Bunting, L., McCartan, C., Bywaters, P. & Featherstone, B. (2017). Child welfare as justice: Why are we not effectively addressing inequalities? *British Journal of Social Work*, 47, 1641-1651. doi:10.1093/bjsw/bcx094
- English, D. J. & LONGSCAN Investigators. (1997). *Modified Maltreatment Classification System (MMCS)*. Geraadpleegd via: <http://www.unc.edu/depts/sph/longscan/pages/maltx/mmcs/LONGSCAN%20MMCS%20Coding.pdf>
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th international edition). New York, NY: McGraw-Hill.
- Statistics Netherlands. (2016). *Annual report on integration 2016: Summary*. The Hague: Statistics Netherlands. Geraadpleegd op: <https://www.cbs.nl/en-gb/publication/2016/47/annual-report-on-integration-2016>
- Statistisches Bundesamt. (2016). *Bevölkerung and Erwerbstätigkeit*. Wiesbaden: Statistisches Bundesamt. Geraadpleegd via: https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/Arbeitsmarkt/ErwerbErwerbst/StandEntwicklungErwerbstaetigkeit2010411157004.pdf;jsessionid=E747F65791FEA7E30BB46340B4CE208B.InternetLive2?__blob=publicationFpub
- Witte, S., Miehlsbradt, L. S., van Santen, E. & Kindler, H. (2016). Briefing on the German Child protection system. Geraadpleegd via: <http://www.projecthestia.com/wp-content/uploads/2015/03/POLICY-BRIEFING-GERMANY.pdf>